

Δημήτρης Βαττίς
Οι Ξεχασμένοι ενός Πολέμου

Demetris Vattis
The War's Forgotten

Οι Ξεχασμένοι ενός Πολέμου

The War's Forgotten

Στην Ρούλα, Ήλια, Μαρίσα

Φωτογράφος
Δημήτρης Βαττίς

Κείμενα - Επιμέλεια
Νατάσσα Γεωργίου

Photographer
Demetris Vattis

Texts & Editing
Natasha Georgiou

Η τελευταία φωτογράφιση

Οι 24 φωτογραφίες της παρούσας συλλογής του Δημήτρη Βαττή απεικονίζουν ισάριθμους Κύπριους βετεράνους του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου. Ο φωτογραφικός φακός τους απαθανάτισε, σε μια εύστοχη ιδέα του φωτογράφου, στις δυσμές του βίου τους, περισσότερα από 75 χρόνια μετά το τέλος της ανθρωποσφαγής που μακέλεψε τον κόσμο κατά το 1939-1945 και σημάδεψε και τις δικές τους ζωές. Όλοι τους φωτογραφήθηκαν σε μια γωνιά τους σπιτιού τους, στην καθημερινότητα της «τρίτης ηλικίας», περήφανοι για τη συμμετοχή τους στα νιάτα τους στον πόλεμο κατά του φασισμού, καταβεβλημένοι πια από το πέρασμα των χρόνων. Ήδη, αρκετοί από αυτούς, πριν δημοσιοποιηθεί η φωτογράφισή τους, έφυγαν από τη ζωή, αφήνοντας πίσω τους μόνον μερικές δεκαδες συμπολεμιστές τους, τους τελευταίους της γενιάς τους. Προσδίδοντας έτσι, στις φωτογραφίες του Δ. Βαττή και στις αφηγήσεις των βετεράνων, όπως τις κατέγραψε η Νατάσσα Γεωργίου, και μιαν ιδιαιτέρως συγκινητική ιστορική διάσταση. Τα πρόσωπα και ο λόγος των βετεράνων Κυπρίων εθελοντών, με τη σοφία και τη φυσική ηλικιακή κόπωση των ανθρώπων που πλησιάζουν έναν αιώνα ζωής, αφηγούνται «όσα έζησαν στον πόλεμο τοξότες»... Ταπεινοί δευτεραγωνιστές στη στρατιωτική τους σταδιοδρομία, ως μέλη των «αποικιακών στρατευμάτων», χωρίς να έχουν υστερήσει σε θυσίες αίματος: 373 άνδρες και μια γυναίκα – Κύπριοι εθελοντές του βρετανικού στρατού, Έλληνες, Τούρκοι, Αρμένιοι, Μαρωνίτες και Λατίνοι, σκοτώθηκαν ή απεβίωσαν εν υπηρεσία κατά το 1939-1945 και είναι θαμμένοι στην Ελλάδα (οι 100 από αυτούς), στην Κύπρο και σε άλλες 22 χώρες, σε 72 στρατιωτικά κοιμητήρια και μνημεία πολέμου. Ακόμη και στη Σιγκαπούρη, το Χονγκ Κονγκ και στην Ινδία. Και άλλοι, περισσότεροι, πάνω από 2000, αιχμαλωτίστηκαν, ένα τεράστιο ποσοστό του συνολικού αριθμού των Κυπρίων στρατιωτών, σχεδόν όλοι στην εκστρατεία στην Ελλάδα, την άνοιξη του 1941. Κρατήθηκαν σιδηροδέσμιοι, για περίπου τέσσερα χρόνια σε ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης στην Ιταλία, τη Γερμανία,

την Τσεχία και αλλού. Το λεύκωμα των φωτογραφιών του Δημήτρη Βαττή, με τα πορτρέτα και τα γλυκά χαμόγελα των βετεράνων αφήνει ανάμεικτα αισθήματα. Περηφάνειας για αυτούς τους ανθρώπους και στενόχωρης σύγκρισης για τις δικές μας, κατοπινές γενιές, τις χαμένες στην αναζήτηση αξιών και ιδανικών. Νοσταλγίας για τις χιλιάδες που έφυγαν αθόρυβα από τη ζωή, «ανώνυμοι» και αφανείς, χωρίς να έχουν καταγραφεί και οι δικές τους ιστορίες. Θλίψης, επειδή «ο πόλεμος που επρόκειτο να σταματήσει όλους τους πολέμους» αποδείχθηκε ατελέσφορος σε αυτόν το τομέα, παρά τον βαρύτατο φόρο αίματος εκατομμυρίων ανθρώπων. Παράλληλα, τα πρόσωπα των 24 βετεράνων εκπροσωπούν έναν ολόκληρο κόσμο, τον κόσμο της Κύπρου: Τους λιγοστούς «επάνυμους» και διάσημους και τους χιλιάδες «ανώνυμους» και αφανείς εθελοντές και εθελόντριες. Τους Τουρκοκύπριους στρατιώτες, που πολλοί από αυτούς υπηρέτησαν στην Ελλάδα και που είχαν να αφηγηθούν κι αυτοί τόσες ιστορίες. Όσους από τους στρατιώτες άφησαν πίσω τους, στην Ελλάδα, την Ιταλία, ακόμη και τη Γερμανία, μια τρυφερή ερωτική ιστορία, ή τον καρπό αυτού του έρωτα, ένα παιδί που δεν θα το γνώριζαν ή δεν θα το ξανάβλεπαν. Αυτούς που όταν επέστρεψαν στη σκληρή πραγματικότητα της κυπριακής αγροτικής ζωής, ανακαλούσαν γλυκόπικρα στη μνήμη τους το «μόνον της ζωής των ταξιδίων». Όλους αυτούς, τέλος, που όταν τους ρωτούσαν επίμονα οι νεότεροι, εάν «μετάνιωσαν για τη συμμετοχή τους στον πόλεμο», μετά την τραγική διάψευση των πανανθρώπινων ονείρων για ένα ειρηνικό μεταπολεμικό αύριο, με την απόδοση της ελευθερίας και της αυτοδιάθεσης στους μικρούς λαούς, παρά την πίκρα τους, απαντούσαν σταθερά ότι θα ξανακατάσσονταν για να πολεμήσουν τον φασισμό... Ας τους καμαρώσουμε για μια ακόμη φορά.

Πέτρος Παπαπολυβίου

Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κύπρου

The last photo shoot

24 Cypriot World War II veterans are depicted in the current photography collection of Demetris Vattis. The photographic lens captured them -an astute idea of the photographer- in their sunset years, namely more than 75 years after the end of the human slaughter that wiped out so many people in 1939-1945, leaving a mark on their lives as well. They were all photographed in a corner of their home, during the everyday life of the “third age”, proud of having participated in the war against fascism when they were young, but now weary from the passing of the years. Several of them passed away before the release of their photo shoot, leaving behind just a few dozens of their comrades in arms, the last ones of their generation. Thus, attaching a particularly emotional historic dimension to the photographs of D. Vattis and the narrations of the veterans, as recorded by Natasha Georgiou. The faces and words of the Cypriot veteran volunteers, nearing a century of life, with the wisdom and the fatigue that comes with old age, tell the story of their experience “as archers in the war”... The modest side-kicks, during their military career as part of the “colonial troops”, they also made bloody sacrifices. 373 men and a woman, Cypriot volunteers of the British army, Greek, Turkish, Armenians, Maronites and Latins were killed or died in the line of duty in 1939-1945 and are buried in Greece (100 of them), in Cyprus and 22 other countries, in 72 military cemeteries and war monuments and as far as Singapore, Hong Kong and India. Others, over 2000 - a huge percentage of the total number of Cypriot soldiers - were, almost all, captured in the spring of 1941 during the military campaign in Greece. They were held, in chains, for about four years in Nazi concentration camps in Italy, Germany, the Czech Republic and elsewhere. The collection of photographs by Demetris Vattis with the portraits and the sweet smiles of the veterans, evokes mixed feelings. Feelings of pride for these people and, at the same

time, sadness when compared to our generation and the ones that followed, lost in the quest for values and ideals. Feelings of nostalgia for the thousands that passed away unnoticed, “anonymous” and unsung, whose stories were never documented. Feelings of sorrow because “the war to end all wars” turned out to be futile, despite the heaviest levy, the blood shed by millions of people. At the same time, the faces of these 24 veterans represent a whole world, the world of Cyprus. The Turkish-Cypriot volunteers, many of whom served in Greece and had so many stories to tell too. The soldiers that left behind -in Greece, in Italy, even in Germany- a tender love story or the fruit of that love, a child they would never meet or see again. The ones who, once they returned to the harsh reality of the Cypriot farming life, would recollect with a bittersweet feeling “the only journey of their lives”. Lastly, all those who, when asked by younger people, if “they regret having participated in the war” after the tragic refutation of the universal dreams for a peaceful post-war future, that would grant freedom and self-determination to the small peoples, would answer, despite the bitterness they felt, that they would join the army again to fight fascism... Let us admire them one more time.

Petros Papapolyviou

Associate Professor, Univerity of Cyprus

Η σειρά τιτλοφορείται «Οι Ξεχασμένοι ενός Πολέμου». Πρόκειται για μια φωτογραφική σύνθεση όπου συνδιαλέγονται αλλοτινά πορτραίτα με σημερινές φωτογραφίες, κατά τρόπο που παραπέμπει ευκρινώς σε εθνολογική διερεύνηση. Όπως είπε ο Ρολάν Μπαρτ, «Αυτό που η φωτογραφία αναπαράγει στο διηνεκές δεν λαμβάνει χώρα παρά μόνο μία φορά: επαναλαμβάνει μηχανικά εκείνο που δεν μπορεί ποτέ ξανά να επαναληφθεί υπαρκτικά». Με αυτό το έργο, ο Δημήτρης Βαττής προσπαθεί να αποκαταστήσει την ταυτότητα ανδρών και γυναικών που επέδειξαν αυταπάρηση και που, προτού γίνουν βετεράνοι, υπήρξαν στρατιώτες σε έναν πόλεμο του προηγούμενου αιώνα. Συνολικά 24 πορτραίτα απαθανάτιστηκαν σε ταπεινά ενδιατήματα. Μέσα σε σαλονάκια που ξεχειλίζουν από μυριάδες μπιμπελό, ένας άντρας ντυμένος απλά, ποζάρει στον φακό, με βλέμμα στοχαστικό, κρατώντας ατάραχα ένα επίχρυσο κάδρο με παράσημα. Πιο πέρα, ένας άλλος επιδεικνύει με καμάρι μια φθαρμένη στολή, κεκοσμημένη με στρατιωτικά μετάλλια. Στη συνέχεια, το βλέμμα περιπλανιέται στους εσωτερικούς χώρους που πλαισιώνουν τα μοντέλα του φωτογράφου. Επιβραδύνει πάνω από μαυρόασπρες φωτογραφίες ένστολων ανδρών και γυναικών που χαμογελούν ανυπόκριτα και συναρμολογούν οικογενειακές φωτογραφίες με πορτρέτα της βασίλισσας Ελισάβετ. Έπειτα, σε δωμάτιο στέγης ευηρίας, μια γυναίκα με ανάλαφρο βλέμμα χαμογελάει στην κάμερα, κρατώντας περήφανα τη φωτογραφία μιας νέας γυναίκας σε προφίλ, με το ίδιο εγκάρδιο χαμόγελο. Εναπόκειται στον θεατή να φροντίσει να αποκαταστήσει, μέσα από ενδείκτες όπως σε κυνήγι θησαυρού, αλλά και χάρη στο προσεγγμένο φωτογραφικό κάδρο, την ταυτότητα αυτών των αφανών ανδρών και γυναικών που, για όσο κρατάει ένα βλέμμα, θα αναδυθούν από την ανωνυμία για να προσχωρήσουν εκ νέου σε ένα κοινωνικό καθεστώς που μπορεί και οι ίδιοι να είχαν λησμονήσει. Δεν υπάρχει καμία επιστημονική ή διδακτική πρόθεση στις

φωτογραφίες του Δημήτρη. Μόνο η έγνοια να αποτυπώσει τα πρόσωπα σε αρμονία με έναν τόπο, έναν χρόνο και μια κοινότητα, την κοινότητα της διευρυμένης οικογένειας του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, στην οποία η κυπριακή κοινωνία οφείλει πολλά. Ο Δημήτρης Βαττής δεν προτίθεται να δημιουργήσει ένα ψυχολογικό πορτρέτο με σκοπό να αποκαλύψει μια προσωπικότητα, ούτε παραστατικά πορτραίτα που θα απέδιδαν μια ανεκδοτολογική εικόνα του φωτογραφημένου υποκειμένου. Προτίθεται, μάλλον, να προσεγγίσει τα πρόσωπα έξωθεν, μέσα από την επανεγγραφή τους στο κοινωνικό πεδίο. Δεν υπάρχει καμία έμφαση, καμία καταχρηστική σκηνοθεσία σε αυτούς τους χώρους της καθημερινότητας, παρά μόνο η διακριτική πιστοποίηση μιας ταυτότητας συνυφασμένης με την ενσάρκωση μιας πεπερασμένης ιστορικής κατάστασης, εκείνης του στρατιώτη. Ο Βαττής φροντίζει να ενοχλήσει κατά το δυνατόν λιγότερο τον οικείο χώρο των ομοιωμάτων του. Ούτε αυτός, ούτε εκείνοι διεκδικούν κριτικό ή πολιτικό λόγο. Μέσα από τη φωτογραφική του δουλειά, που θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε ανθρωπολογική, αντίστοιχα με τη δουλειά του Auguste Sander, ο Δημήτρης Βαττής διερευνά καλλιτεχνικά το είδος του πορτραίτου, επανεξετάζοντας ιστορία και αφηγηματικές μεθόδους, όπως θα έκανε ένας ζωγράφος εντεταλμένος στην υπηρεσία του ίδιου του εαυτού του, καθώς και στην υπηρεσία καθενός από εμάς, αλλά και της κοινότητας. Χάρη στην ευαισθησία των πορτρέτων του, πάντα με σεβασμό προς τα πρόσωπα, ο Δημήτρης Βαττής αποδίδει περηφάνια και αξιοπρέπεια σε αυτούς τους αφανείς, ταπεινούς στρατιώτες που επέζησαν από πόλεμο. Αποδίδει, παράλληλα, μιαν ανθρωπιά στα πρόσωπα αυτά που βίωσαν τον αφανισμό άλλων προσώπων, προσκαλώντας μας να αναδιφήσουμε έτσι τη συλλογική μας μνήμη.

Catherine Louis-Nikita, Director BPR Cultural Management

The series entitled ‘The War's Forgotten’ is a photography project whereby portraits of yesteryear converse with photographs from the present day; actualized, the project truly resembles an ethnological exploration. According to Roland Barthes, “That which the photography reproduces in infinity takes place but once: it repeats mechanically what can never again be repeated existentially”. In the same vein, Demetris Vattis sets out to restore a sense of identity to men and women who have exemplified selflessness and who, before they became veterans, had first been soldiers in a war of the previous century. 24 portraits have been captured, most of them in humble spaces. Within small living rooms brimming with a myriad of trinkets, a man dressed in plain clothes poses for the camera with a pensive look, holding a golden picture frame with insignia. Someone else proudly exhibits a timeworn uniform, ornamented with war medals. Then, the eye wanders over interior spaces that delineate the models of the photographer as we slow down over black and white photographs: photographs of men and women with a broad smile, in ceremonial clothing, combining family photographs with portraits of Queen Elisabeth. Further down, in an older people’s home, a woman with a light – hearted gaze smiles for the camera, as she proudly holds up the picture of a young woman posing in profile with the same jovial smile. It is up to the beholder to carefully reconstitute, by way of hints as though in a treasure hunt, but also thanks to the meticulous framing, the identity of those unsung men and women who, for the duration of a glance, are going to emerge from anonymity and regain a social status which they themselves had perhaps forgotten. There is no scientific or didactic ambition in Demetris’ photographs, only the will to render the subjects in accordance with a place, a time and a community, that of the wider family of the Second World War, to which the Cypriot society is

greatly indebted. Demetris Vattis does not endeavour to craft a psychological portrait alluding to the personality behind it; nor a picturesque portrait that would deliver an anecdotal image of the photographed individuals. What he does is to address the subjects from the outside through their inscription in the social field. There is no emphasis, no extravagant staging in these spaces of everyday life, only the discreet affirmation of an identity linked to the incarnation of a bygone historical situation, that of the combatant. Vattis is careful not to disturb the intimate space of his effigies. Neither he nor they lay claim to critical or political discourse. Through a photography project that could be described as anthropological next to that by Auguste Sander, Demetris Vattis, the artist, explores portrait as a genre by revisiting history and its narrative methods as though an official painter at the service of himself or of each and every one of us; at the service of the community, no less. Owing to the mindfulness of his portraits, always respectful of his subjects, Dimitris Vattis brings new pride and dignity to the humble, unsung combatants who survived the war; but he also restores a sense of humanity to these faces who have witnessed the obliteration of other faces as he invites us to revisit our collective memory.

Catherine Louis-Nikita, Director BPR Cultural Management

Το εγχείρημα αυτό είχε ως αφετηρία μια ιδέα του Δημήτρη Βαττή, να φωτογραφίσει μερικούς από τους Κύπριους Βετεράνους του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Σε μια τυχαία συνάντησή μας, μου είχε εκφράσει την επιθυμία να συνεργαστούμε, έτσι ώστε εκτός από την φωτογραφία τους, να έχουμε και μια συνέντευξη με τις θύμψεις τους από τον πόλεμο.

Λόγω του γεγονότος ότι ο μεγαλύτερος αριθμός των βετεράνων εν ζωή είναι πέραν των 90 ετών σήμερα, η οργάνωση έπρεπε να γίνει με γοργούς ρυθμούς. Ερχόμενοι σε επαφή με τον Κυπριακό Σύνδεσμο Βετεράνων του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και μέσω προσωπικών επαφών, συναντήσαμε, συνομιλήσαμε και φωτογραφίσαμε 24 πρόσωπα από όλες τις πόλεις της Κύπρου, τα οποία επιλέγηκαν τυχαία, στον προσωπικό τους χώρο. Ο αριθμός των ατόμων είναι επίσης τυχαίος, αφού ήταν αδύνατο να υπολογίσουμε από την αρχή πόσο εύκολη και βιώσιμη θα ήταν η διεκπεραίωση της όλης ιδέας και έτσι ο αριθμός αυξανόταν στην πορεία.

Το πρώτο ραντεβού που κλείστηκε ήταν καθοριστικό και αρκετά αγχωτικό, αφού βάση του τι θα αντιμετωπίζαμε θα κρινόταν και το μέλλον του όλου εγχειρήματος. Όχι μόνο ο κ. Αντώνης Χατζηνωσήφ είχε πλήρη διαύγεια πνεύματος και όψη μοντέλου, το σπίτι του ήταν βγαλμένο από σκηνικό ταινίας, ιδανικά στημένο για τους δικούς μας σκοπούς. Το ίδιο συνέβηκε και με τους υπόλοιπους 23, πείθοντας μας πλέον, ότι η ιδέα αυτή ήταν γραπτό να υλοποιηθεί. Ανάμεσα τους, 19 Ελληνοκύπριοι, μεταξύ των οποίων και μια γυναίκα, 3 Τουρκοκύπριοι, 1 Αρμένιος και 1 Μαρωνίτης. Δυστυχώς, δεν καταφέραμε να εντοπίσουμε κάποιον από την Λατινική κοινότητα.

Η χαρά, η ικανοποίηση και η έκπληξη των ξεχασμένων αυτών ηρώων για το ενδιαφέρον που επιδείξαμε στην ιστορία τους ήταν, το λιγότερο, συγκινητική. Η αλήθεια είναι ότι πολλοί από αυτούς δεν είχαν ξαναμοιραστεί τα βιώματα τους με κανέναν, πλην της οικογένειας και των φίλων τους. Η ώρα δε της φωτογράφισης ήταν η πιο ξεχωριστή, αφού στα πρόσωπα τους έβλεπες ζωγραφισμένα ανάμεικτα συναισθήματα. Για το πώς βιώσαμε την εμπειρία εμείς, προσωπικά, τα λόγια είναι περιττά.

Παρόλο που σήμερα δεν είναι όλοι μαζί μας, η θύμψη τους θα παραμένει ζωντανή, μέσα από τα πορτρέτα και τις συνεντεύξεις τους. Νιώθω περήφανη που γνώρισα αυτούς τους ξεχωριστούς ανθρώπους και που αποτελώ κομμάτι αυτής της ιστορίας. Μιας ιστορίας που όλοι οφείλουμε να γνωρίζουμε και να τιμούμε.

Νατάσσα Γεωργίου, Δικηγόρος

The starting point for this project was an idea by Demetris Vattis to photograph a few Cypriot World War II Veterans. At a random meeting, he expressed his wish for us to cooperate, so that along with the photographs, we would also have an interview of each one, with their memories from the war.

Due to the fact that today, the vast number of living Veterans are more than 90 years old, the project had to be organised without delay. Coming to contact with the Cypriot Association of World War II Veterans and through personal contacts, we met, spoke and photographed 24 people from all over Cyprus, randomly chosen, in their personal space. The number was also random, as it was impossible to calculate from the start how easy and viable the execution of the whole venture would be and thus, the number increased during the process.

The first appointment was crucial and stressful, since it would indicate what we would face and determine the future of the project. Not only was Mr. Antonis Hadjiiosif of extreme mental clarity and model looks, his home resembled a movie set, perfectly staged for our purpose. The same scenario occurred with the remaining 23 Veterans, making it obvious that this was meant to be. Among them, 19 Greek Cypriots, including one woman, 3 Turkish Cypriots, 1 Armenian and 1 Maronite. Unfortunately, we were unable to locate someone from the Latin Community.

The joy, satisfaction and surprise of these forgotten soldiers for our interest in their experience was touching, to say the least. The reality is that most of them had never shared their story with anyone, apart from their family and friends. The most special time was that of the photo shoot, where mixed emotions surfaced on the expressive faces of our Veterans. Our personal experience and emotions cannot be described in words.

Even though today, sadly, not everyone is still with us, their legacy lives on, through their portraits and interviews. I feel honoured to have met these memorable individuals and to be part of this story. A story we all ought to know and honour.

Natasha Georgiou, Lawyer

Η μαζική συμμετοχή των Κυπρίων στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν ένα θέμα που ανέκαθεν κέντριζε το ενδιαφέρον μου. Πρωτίστως η ανθρώπινη του διάσταση. Νέοι από όλη την Κύπρο, οι οποίοι μέχρι τότε μπορεί να μην είχαν απομακρυνθεί από την πόλη ή το χωριό τους για να επισκεφθούν έστω μιαν άλλη πόλη του νησιού, βρέθηκαν ξαφνικά σε μέτωπα στην Ελλάδα, την Ιταλία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Αίγυπτο, το Σουδάν και σε τόσες άλλες χώρες. Για κάποιους το κίνητρο ήταν ιδεολογικό. Για άλλους βιοποριστικό. Όποια κι αν ήταν η αφετηρία, η ανταπόκριση στο κάλεσμα για συμμετοχή στον αγώνα κατά του φασισμού υπήρξε πρωτοφανής. Οι πιο πάνω σκέψεις, σε συνδυασμό με την πάντα διακριτική και περήφανη παρουσία των παλαιών πολεμιστών σε κάθε παρέλαση της 28ης Οκτωβρίου στη Λευκωσία, γέννησαν πριν από αρκετά χρόνια την ιδέα για μια φωτογραφική έκδοση με Κύπριους βετεράνους του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Τα χρόνια πέρασαν, η ιδέα ξεχάστηκε. Όπως δυστυχώς ξεχάστηκαν και οι Βετεράνοι μας. Από όλους. Πριν από δύο χρόνια, όταν βρέθηκα ξανά αντιμέτωπος με την ίδια εικόνα, αισθάνθηκα ότι δεν υπήρχαν άλλα περιθώρια αναβολής. Το βλέμμα τους, παρά το προχωρημένο της ηλικίας, απέπνεε την ίδια περηφάνια και λεβεντιά. Η σεμνότητα με την οποία δέχονταν το θερμό χειροκρότημα του κόσμου, ήταν περισσότερο από συγκινητική. Όμως οι βετεράνοι που παρέλαυναν ήταν σαφώς λιγότεροι. Ξεκινήσαμε με την Νατάσσα, με πρόθεση να φωτογραφίσουμε τους βετεράνους στο στούντιο, με τα παράσημά τους στο πέτο, σε γκριζο φόντο. Μπαίνοντας όμως στο πρώτο σπίτι, βρεθήκαμε αντιμέτωποι με έναν άλλο κόσμο. Αντικρίσαμε εικόνες μιας άλλης εποχής, μιας Κύπρου που χάνεται μαζί με τους Βετεράνους του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και με την ιστορία που ο κάθε ένας κουβαλά στους ώμους του εδώ και δεκαετίες. Αλλάξαμε αμέσως το σενάριο. Η φωτογράφιση των βετεράνων θα γινόταν στον χώρο τους. Εκεί όπου ο καθένας θα ένιωθε πιο άνετα και οικεία. Χωρίς

παρεμβάσεις ή αλλοιώσεις του χώρου, χωρίς ενδυματολογικές απαιτήσεις. Όλα απλά και ανθρώπινα. Άλλωστε αυτή ήταν εξ αρχής η εστίασή μας. Η επιθυμία μας να συμπεριλάβουμε Βετεράνους από όλες τις κοινότητες και θρησκευτικές ομάδες της Κύπρου, καθιστούσε το εγχείρημα πολύ δύσκολο. Κτυπήσαμε πολλές πόρτες. Η απάντηση που παίρναμε από όλους ήταν ότι μάλλον δεν προλάβαμε εν ζωή Τουρκοκύπριους, Αρμένιους και Λατίνους Βετεράνους. Χρειάστηκε πολλή υπομονή και επιμονή μέχρι να τα καταφέρουμε. Ακόμη πιο δύσκολη αποδείχθηκε η προσπάθειά μας να συμπεριλάβουμε στην έκδοση έστω και μία γυναίκα. Γι’ αυτό, όταν εντοπίσαμε την κυρία Βασιλική Αχιλλέως, η χαρά μας ήταν απερίγραπτη. Ολοκληρώσαμε αυτό το δύσκολο, αλλά όμορφο ταξίδι με ανάμεικτα συναισθήματα. Στη διάρκειά του γνωρίσαμε υπέροχους ανθρώπους. Το αποτέλεσμα μάς δίνει χαρά και ικανοποίηση. Μας γεμίζει όμως και με θλίψη, για όλους εκείνους που δεν προλάβαμε και γι’ αυτούς που χάσαμε στην πορεία. Στο μυαλό μας θα γυροφέρνει για πολύ καιρό η αυθόρμητη αντίδραση του πρώτου βετεράνου με τον οποίο επικοινωνήσαμε: «Πού μας θυμηθήκατε;».

Δημήτρης Βαττίς, Φωτογράφος

The mass participation of Cypriots in World War II was a subject I had always had a great interest in. Primarily, from a human angle. Youngsters from all over Cyprus, who until then had not even left their town or village to even visit another town on the island, suddenly found themselves in war fronts in Greece, Italy, France, Germany, Egypt, Sudan and so many other countries. For some, the motive was ideological. For others, it was a matter of survival. Whatever the starting point, the response to the calling for participating in the fight against fascism was unprecedented. These thoughts, combined with the always subtle and proud presence of the Veterans in the annual parade that takes place in Nicosia, on October 28, sprung the idea of a publication consisting of photographs of Cypriot World War II Veterans. The years passed, the idea forgotten, just as our Veterans. By everyone. Two years ago, when I once again came across the same picture, I realised that there was no further room for delay. Their look, despite their age, was still proud; their posture erect. Their humbleness, while receiving the people’s warm applause, was more than touching. But, the number of Veterans present, was far less. We began with Natasha, with the intent to photograph the Veterans in the studio, with their medals on their lapel, on a grey background. But walking in the first house, we came across a different world. We faced pictures from another era, of a Cyprus which is disappearing along with the Veterans and their individual stories. We immediately had a change of heart and decided to photograph the Veterans in their personal space, where they felt comfortable and familiar. Without interventions or changes to the space, without styling demands. Just simple and humane, which was our focus from the start. Our wish to include Veterans from all the communities and religious groups of Cyprus, made our task even harder. We knocked on many doors. The response we received was that we

would probably not find any Turkish Cypriots, Armenians and Latins who are still alive. It took a lot of effort and persistence until we succeeded. We also wanted to include at least one woman in the publication; that proved even more difficult. It was such a joy when we tracked down Mrs. Vasiliki Achilleos. We completed this challenging, yet beautiful journey with mixed emotions. In its course, we met wonderful people. The result fills us with joy and satisfaction and, at the same time, sadness, for all those who we were too late for and for those we lost along the way. The spontaneous reaction of the first Veteran we contacted, who exclaimed “How come you remembered us”, will linger in our minds.

Demetris Vattis, Photographer

Ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος σε αριθμούς

1939: Απόφαση δημιουργίας «Κυπριακού Συντάγματος» (“Cyprus Regiment”) από την βρετανική κυβέρνηση

02/10/1939: Κατάταξη του πρώτου εθελοντή, Nevzat Halil, από τη Λευκωσία, με αριθμό CY1

1940: Σύσταση «Κυπριακής Εθελοντικής Δύναμης» (“Cyprus Volunteer Force”)

19.829: Συνολικός αριθμός Κυπρίων εθελοντών στο Κυπριακό Σύνταγμα, την Κυπριακή Εθελοντική Δύναμη και τα Γυναικεία Σώματα Εθελοντριών

79.8% Ελληνοκύπριοι, **19.3%** Τουρκοκύπριοι, **0.87%** άλλες μειονότητες

778 γυναίκες

Εκατοντάδες άλλοι Κύπριοι, μόνιμοι κάτοικοι εξωτερικού, υπηρέτησαν στις συμμαχικές ένοπλες δυνάμεις των χωρών που τους φιλοξενούσαν

Πέραν των **2000** αιχμαλώτων

374 πεσόντες θαμμένοι σε **72** κοιμητήρια και μνημεία πολέμου, σε **23** χώρες, συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου

Καταταγέντες από **6** πόλεις, **609** χωριά, κωμοπόλεις, προάστια – συνοικίες και οικισμούς

8 Μαΐου: Ημέρα Μνήμης και Τιμής για το τέλος του πολέμου

Πηγή: Πέτρος Παπαπολυβίου, «Οι Κύπριοι Εθελοντές του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου: τα Μητρώα, οι Καταλόγοι και ο Φόρος του Αίματος», Λευκωσία 2012

World War II in numbers

1939: Decision for the creation of the “Cyprus Regiment” by the British Government

02/10/1939: Enlistment of the first volunteer, Nevzat Halil, from Nicosia, with number CY1

1940: “Cyprus Volunteer Force” founded

19.829: Total number of Cypriot volunteers in the Cyprus Regiment, the Cyprus Volunteer Force and the Women’s A.A.F. and the Auxiliary Territorial Service

79.8% Greek Cypriots, **19.3%** Turkish Cypriots, **0.87%** other minority groups

778 women

Hundreds of other Cypriots, permanently living abroad, served in the Allied forces of the countries that hosted them

More than **2000** prisoners of war

374 fallen soldiers buried in **72** cemeteries and war memorials, in **23** countries, including Cyprus

Enlisted volunteers from **6** cities, **609** villages, towns, suburbs – districts and settlements

May 8: Victory in Europe Day, marking the end of the war

Source: Petros Papapolyviou, “The Cypriot Volunteers of World War II: Archives, Catalogues and Death Toll”, Nicosia 2012

Μενέλαος Κουζουπής CY21139
01/04/1927

«Ήμουν μαθητής στη Σχολή Μιτσή. Ήθελα να τελειώσω τη Σχολή και να ακολουθήσω μια σταδιοδρομία στη ζωή μου. Όμως, η φτώχεια με ανάγκασε να καταταγώ στον στρατό. Τότε, είχα και κορμί. Με έκαναν ημιονηγό, και μετά την Παλαιστίνη, Συρία και Λίβανο, μας πήγαν στην Ιταλία, στο Κάστρο-Κάρο. Εκεί, πήραμε το βάπτισμα του πυρός, αφού ήταν η πρώτη μας επαφή κατά των Γερμανών, σε πολεμικές επιχειρήσεις. Ανάμεσα σε εκείνους που αναλάβαμε να τροφοδοτούμε, ήταν και το αποικιακό στράτευμα των Νεπαλών, των λεγόμενων Γκούρκας, που ήταν ειδικοί στο μαχαίρι. Δεν θα ξεχάσω ποτέ μου ένα βράδυ, όταν περικυκλώσαμε ένα σπίτι που είχε μέσα Γερμανούς. Οι Γκούρκας θα έρπονταν μέχρι το σπίτι και θα έριχναν χειροβομβίδες, για να αιφνιδιάσουν τους Γερμανούς. Όμως, ένα από τα μουλάρια έκανε θόρυβο και οι Γερμανοί άρχισαν να πυροβολούν και να εγκαταλείπουν το σπίτι από την πίσω πόρτα. Ο λοχίας των Νεπαλών, βρέθηκε πρόσωπο με πρόσωπο με έναν Γερμανό και αντί να τραβήξει τον δράκο – το πιστόλι – έβγαλε το μαχαίρι του και του έκοψε τον λαιμό».

Menelaos Kouzoupis CY21139
01/04/1927

“I was a pupil at Emporiki Scholi Mitsi. I wanted to graduate and follow a career in my life. However, poverty forced me to join the army. I was strong then. They made me a muleteer and after Palestine, Syria and Lebanon, they took us to Italy, to Castrocaro. There, we had our first experience in the war against the Germans. Among those who we were responsible to supply with food were the Nepalese colonial troops, the so – called Gurkhas, who were knife experts. I will never forget the evening when we surrounded a house with German soldiers inside. The Gurkhas were going to crawl up to the house and throw hand grenades to ambush the Germans. However, one of the mules made a sound and the Germans started to shoot and flee the house through the back door. The Nepalese sergeant came face to face with a German and instead of pulling out the dragon – his pistol – he pulled out his knife and slit his throat”.

Hasan Salih, CY3586
12/06/1921 – 24/02/2018

«Ξέρεις πόσων χρονών πήγα στον πόλεμο; Δώδεκα! Τους βοηθούσα, τους πήγαινα φαγητό. Εγώ, από τη μέρα που γεννήθηκα μέχρι τώρα, πολεμώ, είμαι στρατιώτης. Στην Ιταλία, περάσαμε θαυμάσια. Την Ιταλία, την αγαπώ και με αγαπά. Δεν θέλω να ακούσω ξανά τη λέξη πόλεμος. Θέλεις να πεις μια λέξη να είναι γλυκιά, όχι πικρή. Πρόσεξε πολύ καλά, αν θέλεις να ζήσεις. Ο πόλεμος δεν είναι καλό πράγμα».

Hasan Salih, CY3586
12/06/1921 – 24/02/2018

“Do you know how old I was when I went to war? Twelve! I helped out, brought food to the soldiers. From the day I was born up to this day, I have been a fighter; a soldier. We had a great time in Italy. I love Italy and Italy loves me. I do not want to hear the word ‘war’ ever again. When you speak, speak sweet words, not bitter. Take very good care if you want to live. War is not a good thing”.

Ανδρέας Γεωργίου CY19281
05/01/1924

«Είχα ένα μικρό σημειωματάριο, στο οποίο σημείωνα τα πάντα. Από τα ονόματα των χωριών που περάσαμε, τις ώρες, κάθε λεπτομέρεια... Τις νύχτες, τα αντέγραφα σε κανονικό τετράδιο. Ήθελα να αφήσουμε μια ιστορία. Οι δικοί μας πίστευαν ότι ήμασταν τρελοί όταν πήγαμε στον στρατό. Εμείς, όμως, ήμασταν νέοι, ενθαρρυμένοι, όλοι για έναν σκοπό. Είχαμε πάει σαν ιεραπόστολοι, να κάνουμε καλό».

Andreas Georgiou CY19281
05/01/1924

“I had a little notepad, in which I used to jot down everything. The names of the countries we passed through, the hours, every detail... In the evenings, I would copy it all into a proper notebook. I wanted us to make history. Our family thought we were crazy for joining the army. We, however, were young, we felt encouraged, all focused on one cause. We joined as if we were missionaries; for the greater good”.

Πανίκος Παιονίδης CVF2471
03/06/1925

«Έχω μια μοναδική εμπειρία από τον στρατό. Κατά την παραμονή μου στην Ελλάδα, γνώρισα την άλλη όψη του αγγλικού στρατεύματος. Ήταν η αρχή των γεγονότων της Αθήνας, τα Δεκεμβριανά, όταν ξεκίνησε ο Εμφύλιος Πόλεμος στην Ελλάδα. Είπαν σε έναν ανώτερο αξιωματικό να μας ενημερώσει για το τι γίνεται. Δεν γνώριζαν ότι ήμουν και εγώ παρών. Νόμιζαν ότι ήταν μόνο Άγγλοι αξιωματικοί. Ο ανώτερος αξιωματικός δήλωσε ότι ο λόγος που σκοτώνονταν Βρετανοί αξιωματικοί στην Αθήνα, ήταν διότι οι άνθρωποι που πολέμησαν μαζί με τους Γερμανούς, τώρα πυροβολούσαν τους Άγγλους. Σηκώθηκα τότε εγώ, ο νεαρούλης με τα πέντε αγγλικά που γνώριζα, και είπα: “Αυτά είναι ψέματα. Οι άνθρωποι που βρίσκονται σήμερα μέσα στις πλατείες, είναι εκείνοι που πολέμησαν τους Γερμανούς”. Αυτή η σκηνή μου έμεινε στο μυαλό σαν σφραγίδα. Συνελήφθηκα, στάλθηκα πίσω στην Αίγυπτο και αποστρατεύτηκα».

Panicos Paionides CVF2471
03/06/1925

“I have a single experience from my time as a soldier. I witnessed the other side of the British army during my stay in Greece. It was the beginning of the events in Athens, the ‘Dekemvriana’, when the civil war began in Greece. They told a senior officer to brief us on what was going on. They did not know I was also present. They thought it was just English officers. The senior officer stated that the reason British officers were being killed in Athens at the time, was because the people who once fought along with the Germans, were now fighting against the British. I stood up, a young boy with the very little English that I knew, and said: ‘These are lies. The people who are in the squares today, are the ones who fought against the Germans’. This scene has been etched on my memory. I was arrested, sent back to Egypt and discharged”.

Κώστας Λεωνίδα CVF1873

07/11/1925

«Είχα έναν αδερφό, τον Κώστα, ο οποίος πέθανε. Τριάμισι χρόνια μεγαλύτερος από εμένα. Πήρα το χαρτί του και πήγα στρατιώτης. Το πρώτο πράγμα που έμαθα στον στρατό ήταν να διαβάζω. Ήταν πολύ σημαντικό. Ήμασταν αγράμματοι. Οι περισσότεροι από εμάς, δεν τελειώσαμε Γυμνάσιο. Ήμασταν όλοι του Δημοτικού. Εκείνο τον καιρό, για να τελειώσεις Γυμνάσιο, όσο καλός και να ήσουν, έπρεπε να πληρώσεις τρεις λίρες! Τρεις λίρες! Ξέρεις τι σήμαινε για εκείνα τα χρόνια; Μόνο ένας ή δύο από κάθε χωριό κατόρθωναν να πάνε στο Γυμνάσιο. Όταν πήγαμε στον στρατό, βρήκαμε άλλη ζωή. Μάθαμε να ξυριζόμαστε, να λουζόμαστε, να συμπεριφερόμαστε, να έχουμε πειθαρχία. Μάθαμε όλα αυτά τα πράγματα. Εγώ ήμουν καβγατζής ως τα 16 μου. Στον στρατό, συνήλθα. Όταν βγήκαμε από τον στρατό, όσα μάθαμε, τα εφαρμόσαμε στις οικογένειές μας».

Costas Leonida CVF1873

07/11/1925

“I had a brother, Costas, who died. Three and a half years older than me. I used his papers and became a soldier. The first thing I learned in the army was how to read. It was very important. We were illiterate. Most of us had not made it through High School. We were all of primary school education. Back then, in order to finish High School, no matter how good you were, you had to pay three pounds! Three pounds! Do you know what that meant in those days? Only one or two from each village managed to make it to High School. When we joined the army, we found a new life. We learned how to shave, to bathe, to behave, to be disciplined. We learned all these things. I used to be a brawler up until I was 16. In the army, I came to my senses. When we were discharged from the army, everything we learned we passed on to our families”.

Ανδρέας Κυρίτσος CY19583
05/04/1925

«Όταν το ΑΚΕΛ πήρε απόφαση να πάνε οι οπαδοί του στον πόλεμο, πήγα και εγώ. Ο σκοπός ήταν να σκοτωθεί ο φασισμός. Πήγα στην Παλαιστίνη και στην Αίγυπτο. Ήμουν ράφτης. Ήμασταν δύο ράφτες και είχαμε μια μηχανή. Όλη μέρα, ράβαμε μέσα στο τσαντίρι. Ράβαμε στολές, μπαλώναμε, κάναμε ό,τι χρειαζόταν. Αυτή ήταν η δουλειά μας. Μαζί μας, τότε, είχε και πολλούς Τουρκοκύπριους. Κάναμε παρέα, δεν ξεχωρίζαμε Τούρκους και Χριστιανούς. Ήμασταν όλοι μαζί».

Andreas Kyritsis CY19583
05/04/1925

“When the Progressive Party of Working People (AKEL) urged its followers to join the war, I decided to go. The aim was to destroy fascism. I went to Palestine and Egypt. I was a tailor. We were two tailors and we had one sewing machine. We would sew all day in a tent. We sewed uniforms, patched them up, did what we had to do. That was our job. At the time, there were many Turkish Cypriots with us. We would hang out; there was no division between Turkish Cypriots and Greek Cypriots. We were united”.

Θανάσης Παπαϊωάννου RAFVR179950
19/09/1923

«Πηγαίναμε για εκπαίδευση για να γίνουμε ιπτάμενοι. Εκεί μας ανακοίνωσαν ότι δεν χρειαζόνταν, πλέον, πιλότους. Ήθελαν μόνο πληρώματα βομβαρδιστικών. Καμία αντίρρηση, είπα. Πήγα να πολεμήσω, δεν με ενδιέφερε πού και πώς. Με επέλεξαν για ασυρματιστή. Δίπλα από τον αεροδιάδρομο, ήταν το νεκροταφείο του Fiskerton. Κάθε φορά που απογειωνόμασταν και προσγειωνόμασταν, μας υπενθύμιζε ότι είμαστε σημερινοί και αυριανοί. Δεν μπορώ να πω ότι φοβήθηκα στον πόλεμο. Ούτε ήμουν κανένα ρεμάλι, που ήθελε να φύγει να πάει να πολεμήσει. Ήμουν άριστος μαθητής».

Thanasis Papaioannou RAFVR179950
19/09/1923

“We went to training to become pilots. There, they told us that they no longer needed pilots. They only wanted bomber crews. No objection, I said, I joined to fight; I did not care where and how. They selected me as a radio operator on a bomber plane. The Fiskerton cemetery was located just next to the airport. Every time we took off and landed, it reminded us that we are here today, gone tomorrow. I cannot say that I was afraid during the war. Nor was I some time waster, who wanted to leave his country to fight in the war. I was an excellent pupil”.

Αντώνης Χατζιωσήφ CY2709

22/12/1922

«Την πρώτη φορά που συνελήφθηκα, ήταν από τους Γερμανούς. Έβγαλα τα διακριτικά μου και τους ξεγέλασα ότι ήμουν Έλληνας στρατιώτης. Με διώξαν και βγήκα στα βουνά. Κρυβόμουν στο σπίτι μιας εργάτριας, αλλά κάποιος με πρόδωσε. Αυτή τη φορά, με συνέλαβαν οι Ιταλοί. Έφαγα το ξύλο της χρόνιας μου στις ανακρίσεις. Μετά, με κήρυξαν αιχμάλωτο πολέμου. Μας πήγαν αιχμάλωτους στην Ιταλία. Δραπέτευσα ξανά, αλλά με έπιασαν πάλι οι Ιταλοί και με παρέδωσαν στους Γερμανούς. Πήγαμε στη Γερμανία και μας έβαλαν με τους Ρώσους, μέχρι που τέλειωσε ο πόλεμος. Όταν ο Δούκας του Εδιμβούργου έφθασε στο αεροδρόμιο κατά την επίσκεψή του στην Κύπρο και του είπα την ιστορία μου, μου είπε: “Ήσουν πολύ έξυπνος να δραπετεύσεις, αλλά όχι τόσο σοφός για να παραμείνεις ελεύθερος” ...».

Antonis Hadjiiosif CY2709

22/12/1922

“The first time I was arrested, it was by the Germans. I removed my badges and fooled them that I was a Greek soldier. They told me to leave and I headed for the mountains. I hid in the home of a woman labourer, but someone informed on me. This time, I was arrested by the Italians. I was beaten badly during interrogations. After that, I was declared a prisoner of war and was taken to Italy. I escaped once again, but was captured by the Italians, who handed me over to the Germans. We were taken to Germany and placed together with the Russians, until the war was over. When the Duke of Edinburgh arrived at the airport on a visit to Cyprus and I told him my story, he said: ‘You were very clever to escape, but not so wise as to stay free’...”.

Κυριάκος Σωτηρίου CY19916
04/01/1922

«Ευτυχώς, εγώ δεν έζησα τη φρίκη του πολέμου. Ήμασταν στα μετόπισθεν. Η βάση μας ήταν στην Αίγυπτο, τεχνικό προσωπικό: πελεκάνοι, ξυλουργοί, μηχανικοί, κωμοδρόμοι. Η δουλειά μου ήταν ξυλουργός και σκαλιστής. Όταν, για παράδειγμα, ερχόταν ένα πλοίο στο λιμάνι και ήθελε κάποια επισκευή μέσα, ξυλουργική. Φτιάναμε και κάτι τεράστιες πλατφόρμες, βάσεις, που κάθονταν πάνω τα πλοία για να γίνουν επισκευές. Ήμασταν όλοι μέρα με τα εσώρουχα, μέσα στο νερό και τον ήλιο. Το πρωί, λόγω της παλίρροιας, η στάθμη του νερού ήταν πολύ χαμηλή, ενώ το απόγευμα ψήλωνε. Κάποτε, έφτιαξα ένα ερμάρι για έναν αξιωματικό. Το είδε ένας άλλος και ήθελε και εκείνος. Τότε, με έκαναν υπεύθυνο παράγκας στην Ισμαιλία και έπαιρνα και ένα – δύο σελίνια παραπάνω».

Κυριάκος Σωτηρίου CY19916
04/01/1922

“Luckily, I did not experience the horrors of war. We were not on the frontline. Our base was in Egypt, technical staff: carpenters, woodworkers, mechanics, blacksmiths. I worked as a woodworker and sculptor; when, for example, a ship would arrive at the port in need of repair within, woodwork. We also built these massive platforms, bases, for the ships to dock, while they were being repaired. We spent the entire day in our underwear, in the water and under the sun. We would experience low tide during the morning and high tide in the evening. I once made a closet for an army officer. Another officer saw it and wanted one for himself. They put me in charge of a shack in Ismailia, where I would earn one or two more shillings”.

Χαράλαμπος Ορφανίδης CY464
14/02/1917 – 27/07/2017

«Κάναμε 49 μέρες ταξίδι για να φτάσουμε στην Αγγλία. Είχα στείλει ένα γράμμα στη μάνα μου, το οποίο δεν έλαβε ποτέ. Όταν μας έδωσαν άδεια και επιστρέψαμε, στον δρόμο για το χωριό μου, είδα τη μάνα μου να κόβει ελιές. Της φώναξα και προ στιγμής, δεν μπορούσε να μου μιλήσει, γιατί άκουσε στο ράδιο ότι πέθανα. Μου έκανε και μνημόσυνο, δύο φορές. Στην Αβησσυνία, ήταν πολύ δύσκολα τα πράγματα. Φορούσαμε ένα πουκάμισο την εβδομάδα. Έλιωνε και μας έδιναν άλλο. Υπήρχαν φορές, που βγαίναμε με τις μούλες τρεις φορές τη μέρα, για να τροφοδοτήσουμε. Δεκάξι μίλια να ανέβουν, δεκάξι να κατέβουν. Στην αρχή, δεν ξέραμε τον πόλεμο. Στην Ιταλία μάθαμε τον πόλεμο. Μετά τον πόλεμο, δεν είχε δουλειές και πήγα στην Αγγλία. Έζησα πάρα πολύ καλά. Στα 100 μου, μου έστειλε κάρτα η Βασίλισσα. Τώρα, με προσέχει ο γιος μου, πολύ. Η ζωή έχει τα καλά και τα κακά της».

Charalambos Orphanides CY464
14/02/1917 – 27/07/2017

“We travelled 49 days to reach England. I had sent my mother a letter, which she never received. When we were given leave and I returned home, on the road to my village, I saw my mother picking olives. I called out to her and for a moment, she could not utter a single word, because she had heard on the radio that I had died. She held two memorial services for me. Things were extremely difficult in Abyssinia. We would wear one shirt per week. It would completely fall apart and we would be given a new one. There were times when we would go out on the mules three times a day, to provide food. Sixteen miles of ascent, sixteen miles of descent. In the beginning, we did not know what the war was like. In Italy, we found out. After the war, there was no work, so I went to England. I had a very good life. When I turned 100 years old, the Queen sent me a greeting card. Now, my son takes very good care of me. Life has its good moments and its bad moments”.

Ibrahim Mustafa CY24341
09/02/1931 – 19/10/2018

«Με είχαν βάλει στην αποθήκη για να μοιράζω τις κουβέρτες. Έρχονταν οι Άγγλοι κοντά στο παράθυρο και μου ζητούσαν μια, δύο, τρεις, τέσσερις κουβέρτες. Προπάντων, ήθελαν τα κουμπιά, τα κουμπιά για τα σακάκια. Έπαιρνα δύομισι σελίνια. Το μισό σελίνι ερχόταν στη μάνα μου και κρατούσα εγώ τα δύο. Ο πατέρας μου είχε πεθάνει, τι θα κάναμε;».

Ibrahim Mustafa CY24341
09/02/1931 – 19/10/2018

“They stationed me in the warehouse to hand out blankets. The English would approach the window and ask for one, two, three, four blankets. They mostly wanted the buttons; the buttons for the coats. I was paid two and a half shillings. Half a shilling would go to my mother and I would keep the other two. My father had died, what were we supposed to do?”.

Hovnan Chakirian CY21150
28/08/1928

«Μέχρι τα 16 μας, ήμασταν πολύ δυστυχισμένοι, γιατί ήμασταν ορφανοί. Έτσι, αναγκάστηκα να εγγραφώ στον στρατό, για να υποστηρίξω την οικογένειά μου. Από τα πέντε σελίνια που έπαιρνα, το ένα το κρατούσε ο στρατός, το άλλο εγώ και τα άλλα, τα έστελνα στην οικογένειά μου. Έρχονταν οι Ιταλίδες και τις βοηθούσαμε με φαγητά και σοκολάτες. Οι περισσότεροι ερωτεύτηκαν εκεί και έφυγαν από τον κάμπο, αγνοούμενοι. Κάποιοι έκαναν το κοντραμπάντο του σιταριού, δηλαδή αγόραζαν οι μαυραγορίτες σιτάρι από ένα αγρόκτημα και αυτοί το κουβαλούσαν κρυφά. Θυμάμαι κάποιον που αποφάσισε να γίνει μαυραγορίτης. Του είπα να προσέχει, γιατί αυτοί δεν αστειεύονταν. Μου είπε: “Δεν φοβάμαι τίποτα”. Τελικά, τον σκότωσαν. Είχαμε και κάποιους προδότες. Ένας, βρέθηκε σε ένα πηγάδι. Όταν αποστρατευτήκαμε, μας έδωσαν ένα κοστούμι, πουκάμισο, εσώρουχα, παπούτσια, μια καμπαρντίνα και μια ρεπούμπλικα. Αυτό ήταν. Δεν μας βοήθησαν, αλλά η ζωή σε βοηθά μετά, πιο πολύ».

Hovnan Chakirian CY21150
28/08/1928

“We were very miserable up until the age of 16, because we were orphans. I was forced to join the army to support my family. Of the five shillings I would earn, one was kept by the army, I took another and the rest, I sent to my family. The Italian women would come and we would help them with food and chocolates. The majority of soldiers fell in love there and abandoned the plains; they went AWOL. Others were into wheat smuggling, namely wheat would be purchased on the black market and they would smuggle it. I remember a fellow soldier who decided to become a black – marketeer. I warned him to be careful because these guys were not joking. He told me: “I fear nothing”. In the end, they killed him. We also had some traitors. One was found in a well. When we were discharged, they gave us a suit, shirt, underwear, shoes, a trench coat and a trilby. That was it. They did not help us, but life helps you in various ways, much more”.

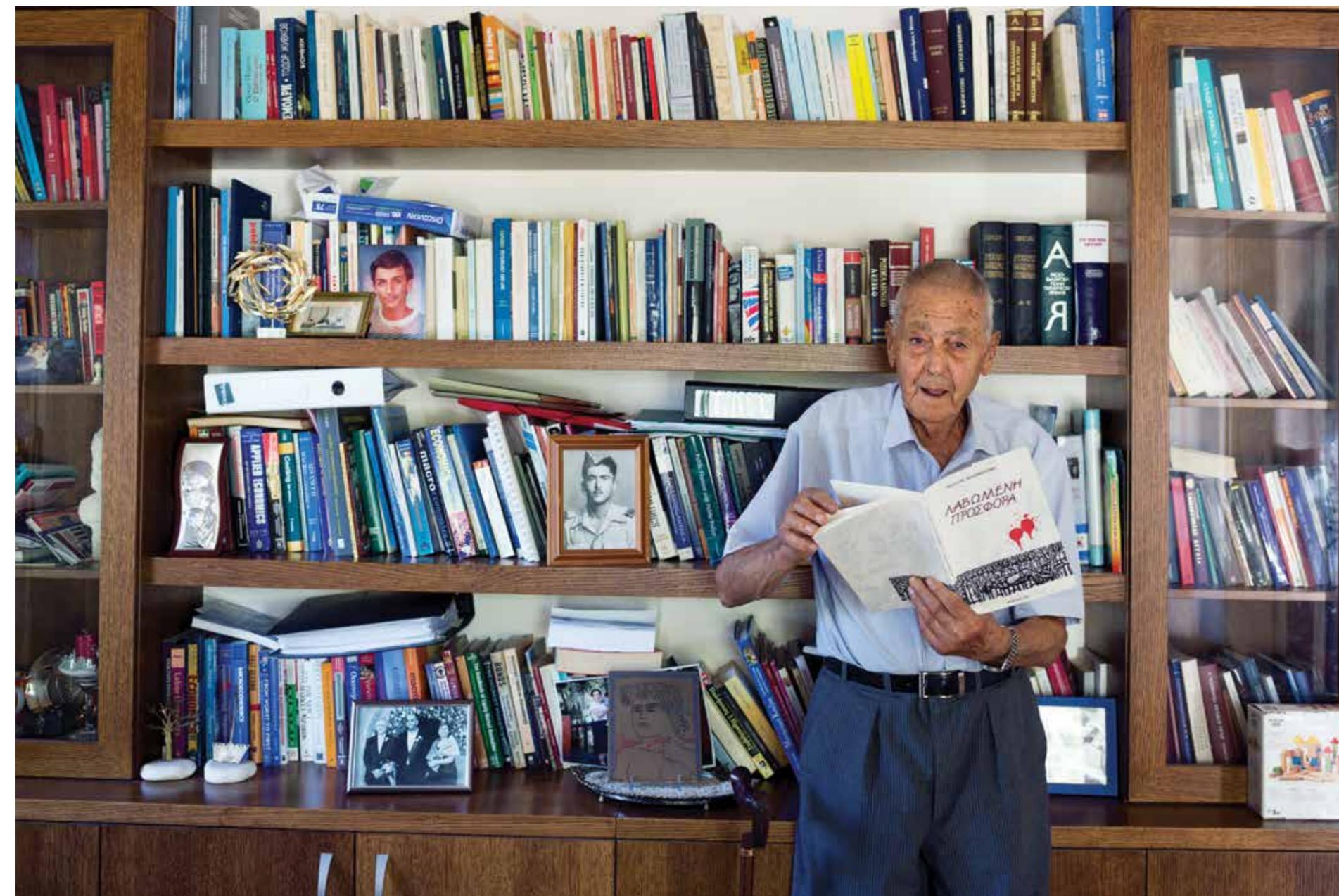

Μιχάλης Πουμπουρής CY19284
28/11/1919 – 31/08/2018

«Όταν τελείωσε ο πόλεμος, επιστρέψαμε στην Κύπρο και μας έδωσαν άδεια. Ακολούθως, ήρθε εντολή να πάμε στο Βαρώσι. Εκεί, μας ειδοποίησαν ότι θα φεύγαμε για το εξωτερικό. Ήμασταν αναστατωμένοι, ο πόλεμος τέλειωσε, “θέλουμε να αποστρατευτούμε”, τους είπαμε. Αποφασίσαμε ότι αν μας ανάγκαζαν να αναχωρήσουμε, θα το κάναμε υπό διαμαρτυρία. Αυτό συνέβει σε δύο περιπτώσεις, χωρίς συνέπειες, αλλά στην τρίτη, δόθηκε διαταγή οι Ινδοί στρατιώτες να πυροβολήσουν και εκεί, σκοτώθηκε ο λοχίας Τάκης Κυθραιώτης. Μας πήραν με τη βία στην έρημο της Αιγύπτου, στο στρατόπεδο της Χατάτπα, όπου υπήρχε μόνο ουρανός και άμμος. Ήμασταν εξαγριωμένοι και οι Άγγλοι φοβόντουσαν να μείνουν μαζί μας. Ήταν αναγκαίο να κρατήσουμε το ηθικό των συναδέλφων μας ψηλά και έτσι, μαζί με έναν Ζωδιάτη, βγάσαμε μια εφημερίδα και γράφαμε διάφορα άρθρα. Τον Μάη του '46, μετά από πολλές πιέσεις, οι Άγγλοι μάς απέλυσαν, με κακή διαγωγή. Σας παρακαλώ, να με φωτογραφίσετε όρθιο, γιατί θέλω να πεθάνω όρθιος».

Michalis Poubouris CY19284
28/11/1919 – 31/08/2018

“When the war ended, we returned to Cyprus and were on leave. Then, they ordered us to go to Varosi. There, we were told that we had to go abroad. We were upset, the war was over; ‘We want to be discharged,’ we told them. We decided that if they forced us to go, we would do so under protest. This happened in two instances, without consequences; but on the third instance, an order was given to the Indian soldiers to fire and there, sergeant Takis Kythreotis was killed. They took us by force to the Egyptian desert, the Hatatpa camp, where the only thing we could see was the sky and the sand. We were infuriated and the English were scared of staying with us. We had to keep the morale of our fellow soldiers high, so along with a man from Zodia, we began issuing a newspaper and writing various articles. In May of 1946, after a lot of pressure, we were discharged by the British, due to bad behaviour. Please take a picture of me standing, because I want to die standing”.

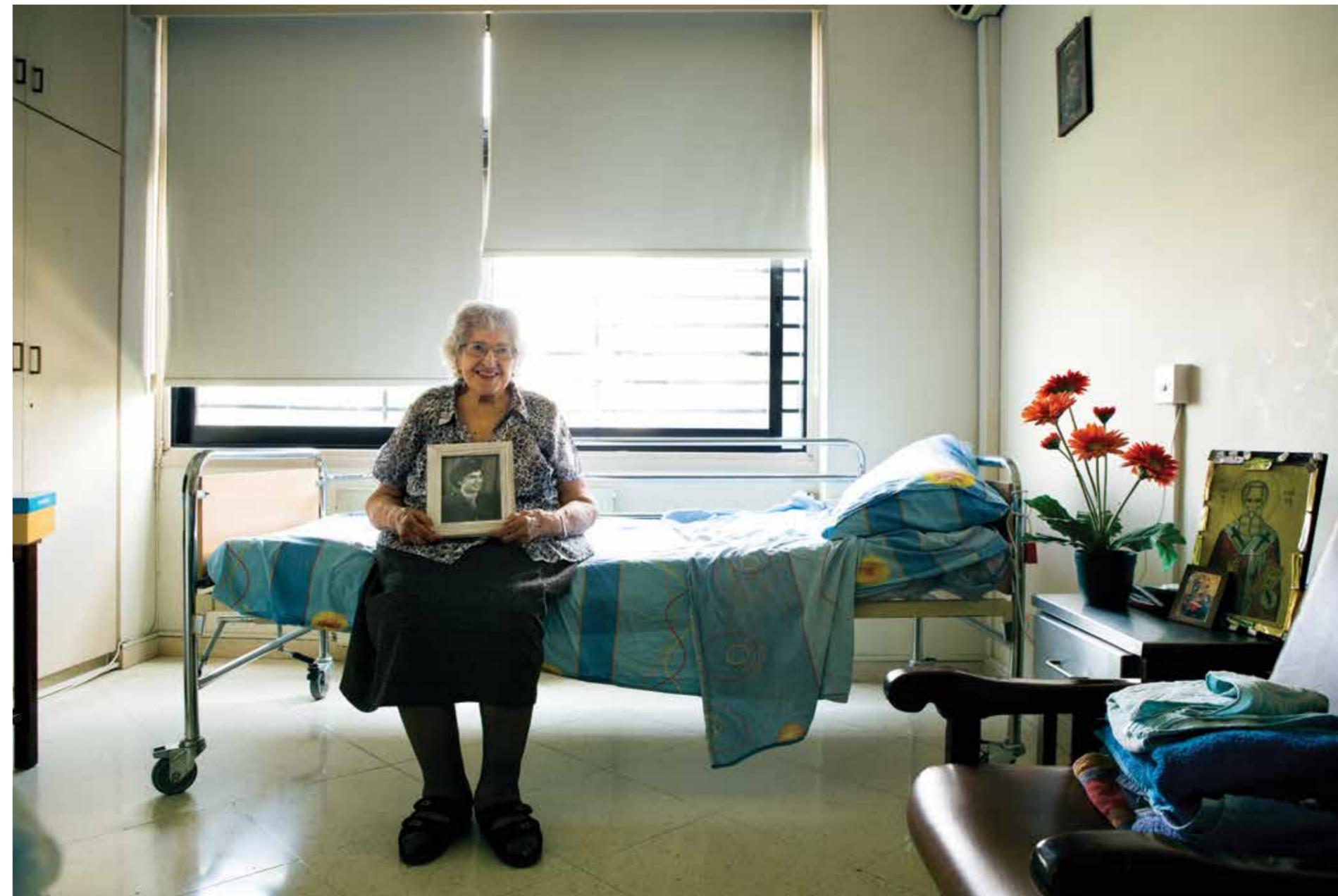

Βασιλική Αχιλλέως
01/01/1920

«Ήμουν 13 χρονών όταν τέλειωσα το Δημοτικό Σχολείο. Δεν τέλειωσα την έκτη τάξη, γιατί είχα τύφο. Έχασα τρία χρόνια. Μετά, ντρεπόμουν να πάω σχολείο. Με κοροϊδεύαν τα παιδιά και δεν ήθελα. Είπα στους γονείς μου πως θα βρω δουλειά. Ήμασταν έντεκα αδέρφια. Δούλεψα για πέντε χρόνια και μετά ζήτησαν νοσοκόμες στον πόλεμο. Θα είχαμε και λεφτά. Μας πήγαν στην Αίγυπτο και την Παλαιστίνη. Η δουλειά ήταν καλή, όχι δύσκολη. Είχε και Κύπριους εκεί, που μας πρόσεχαν. Ήταν και ένας Τούρκος, ο πρώτος που έσπευσε να γραφτεί εθελοντής στον πόλεμο, και εκείνος μάς πρόσεχε περισσότερο από όλους. Πήγαμε στο Κάιρο, στις Πυραμίδες, καθίσαμε πάνω στις καμήλες. Μια μέρα, που πήγαίνα βόλτα στην Αίγυπτο, μου έγεννεψε ένας κύριος από ένα μαγαζί και ήθελε να μου βγάλει φωτογραφίες με τη στολή. Φορούσαμε φούστες και είχαμε και τις βερμούδες μας».

Vasiliki Achilleos
01/01/1920

“I was 13 years old when I finished primary school. I had not finished the sixth grade, because I had typhus. I missed three years. Afterwards, I was too embarrassed to return to school. The other children would make fun of me and I did not want to go. I told my parents that I wanted to get a job. We were eleven siblings. I worked for five years and then I heard that they were seeking nurses for the war. This would also earn us some money. They took us to Egypt and Palestine. It was a good job, not hard. There were Cypriots there too, who would look after us. There was also a Turkish Cypriot man, the first to volunteer to fight in the war and he looked after us the most. We went to Cairo, the Pyramids, we rode camels. One day, as I was strolling through Egypt, a gentleman motioned me over and said he wanted to take photographs of me in uniform. We would wear skirts and we also had our shorts”.

Κώστας Θουκιδίδης CY23012
01/04/1929

«Έφυγα από το χωριό δεκαπεντέμισι χρονών. Άκουσα ότι κέρδιζαν τον πόλεμο και εθίστηκα. Οι γονείς μας δεν μας έγραφαν. Επειδή οι Άγγλοι ήταν πονηροί, δεν μας ρωτούσαν ούτε πόσων χρονών είμαστε, ούτε ζητούσαν στιδήποτε. Η δουλειά μας ήταν στη φρουρά. Προσέχαμε τους Γερμανούς αιχμαλώτους που εργάζονταν στις αποθήκες. Κάναμε είκοσι δύο μήνες. Νύχτα – μέρα, παρακολουθούσαμε τι έκαναν στις αποθήκες. Δεν μιλούσαμε και πολύ, και ούτε εκείνοι ήθελαν να μας μιλούν. Ήταν συγκρατημένοι. Έφτιαχναν με το αλουμίνιο κάτι τσιγαροφόρους, μας τους έδιναν και τους δίνανε κανένα γρόσι, για να αγοράσουν αναψυκτικό. Δεν χρειάστηκε ποτέ να σκοτώσω κάποιον».

Costas Thoukidides CY23012
01/04/1929

“I left the village when I was fifteen and a half. I heard that the Allies were winning the war and was enthralled. Our parents would not allow us to join. As the British were conniving, they would not ask us our age or to present any identification. Our job was to keep guard. We guarded the German prisoners, who worked in the warehouses. We served for twenty – two months. Day and night, we monitored what they did in the warehouses. We did not talk much, nor did they want to talk to us. They were reserved. They would make cigarette cases out of aluminium and give them to us and we would pay them a piastre, so they could buy a soft drink. I never had to kill anyone”.

Νίκος Χριστοδουλίδης CY19306
09/04/1923

«Είμαι μόνο 94 χρονών. Όπως το τυρί στο σούπερ μάρκετ, που λέει μόνο €3,15. Όταν ξεκίνησε ο αντιφασιστικός αγώνας, τα αισθήματα ήταν πολύ έντονα και αποφάσισα ότι έπρεπε και εγώ να κάνω κάτι. Ο αδερφός μου είχε δηλώσει εθελοντής, αλλά, στο μεταξύ, γέννησε η γυναίκα του. Έτσι, πήρα τη θέση του για να τον απαλλάξω. Ήμουν πολύ καλός στα αγγλικά και εξίσου καλός στα γυμνάσια. Στη στάση προσοχής, χτυπούσα το πόδι μου και έτρεμε η γη. Όταν μας έστειλαν στη Βηρυτό, έπεσα από τα σύννεφα, διότι μου έδωσαν δυο μουλάρια να τα κρατώ, για να πάμε στα βουνά. Εγώ, στον Άγιο Δομέτιο δεν είχα δει ζώα. Τα αγαπούσα, αλλά δεν άντεχα τη μυρωδιά. Τελικά, με έβαλαν στο αρχηγείο. Μετά, μας πήγαν στο Μόντε Κασίνο, στην Ιταλία, ένα μίλι μακριά από το μέτωπο, στην 8η στρατιά. Μείναμε για τεσσαρισήμισι μήνες και έγιναν τρεις επιθέσεις για κατάληψη του Κασίνο. Όταν τελικά έγινε η κατάληψη, οι Γερμανοί άρχισαν να υποχωρούν άτακτα. Σημειώστε ότι, ο πιο καλοντυμένος στρατός, ήταν αυτός των Γερμανών - οι στολές τους, οι γυαλιστερές τους μπότες».

Nicos Christodoulides CY19306
09/04/1923

“I am only 94 years old. Like cheese at the supermarket, with a price tag of only €3.15. When the anti - fascist struggles began, the emotions were very intense and I decided that I, too, had to do something about it. My brother had joined as a volunteer, but in the meantime, his wife had given birth. And so, I took his place to relieve him. I spoke English very well and was just as good at the military exercises. At the attention line, I would stomp my foot and the ground would shake. When they sent us to Beirut, I was at a complete loss, as they gave me two mules to hold, so we could go to the mountains. Being from Ayios Dometios, I had never seen animals before. I loved them, but I could not stand their smell. Eventually, they stationed me at the headquarters. After that, they took us to Monte Cassino, in Italy, one mile from the front line, in the 8th army. We stayed there for four and a half months, during which three attacks were made to seize Cassino. When it was eventually seized, the Germans began a disorderly retreat. Keep in mind that the best dressed army was that of the Germans - their uniforms, their shiny boots”.

Παύλος Μιλτιάδους CY18864
01/09/1927 – 28/10/2017

«Πάντα επιζητούσα την περιπέτεια. Δεν ήθελα να κάνω κακό στους άλλους, αλλά αντιδρούσα. Μου μπήκε η ιδέα να πάω στρατιώτης. Σηκώθηκα ένα πρωί, 15 χρονών, και πήγα. Με ρώτησαν πόσων χρονών ήμουν και τους είπα 18. Ορκίστηκα στο Ευαγγέλιο. Από εκείνη τη στιγμή, δεν ήμουν ο Παύλος Μιλτιάδους, αλλά ο CY18864. Έτσι μας φώναζαν, δεν είχαμε όνομα. Όταν έμαθε ο μακαρίτης ο πατέρας μου ότι κατατάγηκα, πήρε το πιστοποιητικό γεννήσεως μου και πήγε στα Πολεμικά. Του είπαν ότι δεν μπορούσαν να με αφήσουν, όμως, θα με πρόσεχαν. Και πράγματι, το έκαναν. Έγινε οδηγός. Μου έδωσαν ένα Chevrolet αριστεροτίμονο και ο Άγγλος λοχίας, σε 4 – 5 μέρες, με έκανε ξεφτέρι. Περνώντας από το Μιλάνο, είδα κρεμασμένο και το σώμα του Grande, του Μουσολίνι. Στην κομπανία μας, είχαμε και Τουρκοκύπριους, που τους φωνάζαμε Γιώργο και Κωστή, γιατί φοβόντουσαν ότι οι Ιταλίδες δεν θα τους ήθελαν, επειδή ήταν μουσουλμάνοι. Ήμουν 17 όταν έφυγα από την Πεσκάρα. Πήγα πίσω στην Ιταλία με την οικογένειά μου, όταν πια ήμουν 77 χρονών. Ο καθένας μας έχει τη δική του ιστορία».

Pavlos Miltiadous CY18864
01/09/1927 – 28/10/2017

“I was always adventurous. I did not want to harm others, but I was rebellious. I got the notion that I wanted to become a soldier. I got up one morning, at the age of 15, and went to join. They asked me how old I was and I said 18. I swore on the Bible. From that moment on, I was no longer Pavlos Miltiadous, but CY18864. That’s how they would call us, we did not have a name. When my late father found out that I joined, he took my birth certificate and went to Polemidia. They told him that they could not discharge me, but that they would look after me. And that they did. I became a driver. They gave me a left – hand drive Chevrolet and the English sergeant turned me into an expert driver within 4 – 5 days. Passing through Milan, I got to see the hanging body of the Grande, Mussolini. We also had Turkish Cypriots in our company, who we called with Greek names, like Yiorgos and Costis, because they were afraid that the Italian women would not want them if they knew they were Muslims. I was 17 when I left Pescara. I returned to Italy with my family when I was 77 years old. We each have our own history”.

Άνδρος Σωτηρίου CVF669
18/01/1919

«Πριν 77 χρόνια, ως νέος, κατατάγηκα στον στρατό, με εκατομμύρια άλλους νέους, για να πολεμήσουμε κατά της ναζιστικής Γερμανίας. Η μοίρα με όρισε να αντισταθώ κατά του φασισμού και του ναζισμού ως Αξιωματικός των Βασιλικών Μηχανικών του Βρετανικού Στρατεύματος. Αποστρατεύτηκα το 1945 με τον βαθμό του Λοχαγού. Σκοπός μου, δεν είναι να σας διηγηθώ ιστορίες για εκείνες τις δύσκολες μέρες του πολέμου, που ατενίζω με πικρή νοσταλγία, αλλά να μεταφέρω στις νέες γενεές ότι οι εμπειρίες μας αυτές, μας δίδαξαν να αγωνιούμε για την αποφυγή του πολέμου, τόσο για το καλό της πατρίδας μας, όσο και για το καλό της ανθρωπότητας. Βλέπω με ικανοποίηση τη στροφή ενάντια στον ρατσισμό και εύχομαι η ανθρωπότητα να ακολουθήσει τον δρόμο της συνεργασίας και της ειρήνης».

Andros Soteriou CVF669
18/01/1919

“Seventy – seven years ago, as a young man, I joined the army along with millions of other youths to fight against Nazi Germany. Fate had me resist Fascism and Nazism as a Royal Engineer officer of the British Army. I was discharged in 1945 with the rank of Captain. My aim is not to tell you stories about those difficult days of the war, which I look back on with bitter nostalgia, but to relay to the younger generations that these experiences of ours taught us how to strive to avoid war; both for the good of our country and for the good of humanity. I am pleased to see the turn against racism and I hope that humanity follows the path of cooperation and peace”.

Γιώργος Γεωργιάδης CY21257

24/11/1924

«Είχα δει στις εφημερίδες που κυκλοφορούσαν, ότι ο στρατός έψαχνε για διερμηνείς. Πέρασα τις εξετάσεις, με προσέλαβαν την επόμενη μέρα και πήγαμε στην Αίγυπτο. Στο επιτελείο, υπήρχαν χάρτες της Ελλάδας και είχαμε καταλόγους με τα χωριά και τις πόλεις απ' όπου έφευγαν τα γερμανικά στρατεύματα, και θα πηγαίναμε για να προσφέρουμε βοήθεια σε φάρμακα, τρόφιμα, ρούχα, μέσω της UNRAA. Μας πήγαν στην Ελλάδα. Αθήνα, Θεσσαλονίκη και μετά, Καβάλα. Εκεί, άρχισε ο πόλεμος της προπαγάνδας εναντίον των Άγγλων, από τις αντάρτικες οργανώσεις. Επικρατούσε μια εχθρική κατάσταση, δεν μας ήθελαν. Αναγκαστήκαμε να επιβιβαστούμε πάνω στο πολεμικό πλοίο, που βρισκόταν στο λιμάνι της Καβάλας. Ενώ περιμέναμε να έρθει η βάρκα να μας πάρει στο πλοίο, άρχισαν να μας πυροβολούν. Ήμασταν στην UNRAA, αλλά ούτε βοήθειες είδαμε, ούτε και σε κανέναν δώσαμε βοήθεια».

Yiorgos Georgiades CY21257

24/11/1924

"I had read in the newspapers that the military was looking for interpreters. I passed the exams, was hired the following day and we left for Egypt. At the staff headquarters, there were maps of Greece and lists of the villages and towns from where the German army was retreating and we were going to go there, to offer help in medicines, food, clothes, via the UNRAA. They took us to Greece. Athens, Thessaloniki and then Kavala. There, the propaganda began against the British by the guerrilla organisations. It was a hostile situation; they did not want us there. We were forced to board a warship, which was docked at Kavala port. While we waited for the boat to take us to the ship, they started shooting at us. We were in the UNRAA, but we never saw any supplies, nor did we provide any help".

Χρίστος Κουρτελλάρης CY19286
20/09/1919 – 01/08/2018

«Πήγα εθελοντής το 1943, με απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής του ΑΚΕΛ. Την πρώτη νύχτα στο μέτωπο, στο Κασίνο, ο Τουρκοκύπριος δεκανέας μας έπαθε κρίση και άρχισε να φωνάζει. Έδωσα τις μούλες μου σε κάποιον να τις κρατά και είπα στον δεκανέα ότι εδώ, έχει Θεό μπόλικο και κόσμο λίγο. Τότε, αυτός με ρώτησε αν φοβάμαι. Του εξήγησα ότι δεν ήταν θέμα φόβου. Ο πόλεμος σημαίνει θάνατο, καταστροφή, ταλαιπωρία. Κατάφερα να τον πρεμήσω και για την πράξη μου αυτή, προάχθηκα σε υποδεκανέα, μεγάλη έκπληξη για μένα. Αυτό που όσο ζω θα είναι στη μνήμη μου, είναι η φιλοξενία του ιταλικού πληθυσμού. Έτυχε να μας κάνουν τραπέζι, όπου έσφαξαν κότες και φαραώνες για να φάμε, και έβγαλαν από τον τοίχο το κονιάκ που είχαν κρυμμένο για τον γιο τους, αιχμάλωτο των Γερμανών. Την ιστορία του πολέμου πρέπει να τη ζήσει κανείς, για να την εκτιμήσει όσο πρέπει. Μεγάλη σημασία έχει ότι απλοί άνθρωποι, ανεκπαιδευτοι, βρέθηκαν στην ανάγκη να λάβουν μέρος και έκαναν θαύματα».

Christos Kourtellaris CY19286
20/09/1919 – 01/08/2018

“I volunteered in the war in 1943, following a decision by the Central Committee of the Progressive Party of Working People (AKEL). On the first night on the battlefield in Cassino, our Turkish Cypriot corporal had a panic attack and started shouting. I gave my mules to someone to hold and told the corporal that here, there was a lot of God and only few people. He then asked me if I was afraid. I explained that it was not a matter of fear. War means death, destruction, suffering. I managed to calm him down and was promoted to lance corporal for this; a great surprise to me. The hospitality of the Italian population will forever be engraved in my memory. We happened to be invited to dinner, where they slaughtered chickens and guinea fowls for us to eat and offered us cognac they kept hidden in the wall for their son, a prisoner of the Germans. One must experience the history of war, in order to appreciate it. It is of huge significance that ordinary people, uneducated, found themselves in the need to participate in the war, with miraculous outcomes”.

Χριστάκης Τρύφωνος Χριστοδουλίδης CY18817
08/05/1925

«25/01/1943, Κυριακή πρωί. Άνοιξε το κάγκελο ο φρουρός, μπήκα μέσα και έκλεισε το κάγκελο. Αυτό ήταν. Πάνω στην τρέλα μας, είπαμε να πάμε στον πόλεμο. Περάσαμε από διάφορες χώρες και καταλήξαμε στο Κασίνο, στην Ιταλία. Την πρώτη νύχτα, μόλις κοντέψαμε στους πρόποδες του βουνού, αντιμετωπίσαμε μια φριχτή μυρωδιά. Εκεί είδαμε νεκρούς στρατιώτες, Ινδούς, μια κομπανία. Σκάβαμε έναν λάκκο και κοιμόμασταν μέσα, δυο – δυο. Αυτός που ήταν μαζί μου δεν άντεξε και αυτοκτόνησε. Ακολουθήσαμε τους Γερμανούς, πεζοί, από τη Νότια στη Βόρεια Ιταλία. Στη Ρώμη, ο αξιωματικός διάλεξε οκτώ άτομα να πάνε με άδεια για έξι μέρες, λόγω καλής διαγωγής και καλής υπηρεσίας και ο ένας ήμουν εγώ. Βγήκα βόλτα και στην όχθη του ποταμού, είχε σύρμα, σαν αναβατόριο, για να περάσεις απέναντι. Ανέβηκα στη σκάλα, πιάστηκα πάνω και έμεινα στη μέση του ποταμού! Δεν σκέφτηκα ότι εξαιτίας του πολέμου, δεν είχε ρεύμα».

Christakis Tryfonos Christodoulides CY18817
08/05/1925

“25/01/1943, Sunday morning. The guard opened the gate, I entered and he closed the gate. That was it. On a whim, we decided to join the army. We passed through various countries and ended up in Cassino, Italy. On the first night, as we approached the foot of the mountain, we were met with an awful smell. We then saw dead soldiers, a company of Indians. We dug holes in the ground and slept in them, two in each hole. The man who was with me was not able to cope and committed suicide. We followed the Germans, on foot, from South to North Italy. In Rome, the officer chose eight people to go on leave for six days, due to good behaviour and good service, and I was among them. As I was strolling, I found myself next to the river and noticed that at the river bank, there was a wire, like a lift, that would get you to the other side. I climbed up the ladder, grabbed hold of it and was left stranded in the middle of the river! I did not realise that there was no electric current, because of the war.”

Ali Muhittin CY21551

02/12/1926

«Παίρναμε δυόμισα σελίνια όταν πηγαίναμε στο εξωτερικό. Μας πήγαν στην Παλαιστίνη, την Αίγυπτο και την Ιταλία. Εκεί έμεινα δύο χρόνια. Ήμουν μουλάρης στις επιχειρήσεις στο Κασίνο. Θυμάμαι πολύ χαρακτηριστικά ένα μεγάλο γεφύρι που άνοιγε και έκλεινε για να περνούν τα καράβια, αλλά δεν θυμάμαι να σας πω σε ποια τοποθεσία ήταν ακριβώς. Όταν τέλειωσε ο πόλεμος, ήμουν στην Ιταλία. Μετά, ήρθαμε στην Κύπρο, ως απόστρατοι. Πολύ λίγο μας βοήθησαν οι Άγγλοι. Ήταν πολύ μικρή η βοήθεια που πήραμε. Έπρεπε να δώσουν έναν μισθό σε εμάς που πολεμήσαμε, Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους. Μόνο φτώχεια είχε μετά, δεν είχε δουλειές. Δεν ρωτούσε κανένας ούτε αν ζούσαμε, ούτε αν πεθάναμε. Ένα μικρό μηνιάτικο, τουλάχιστον...».

Ali Muhittin CY21551

02/12/1926

“We would get two and a half shillings when we went abroad. They took us to Palestine, Egypt and Italy. I stayed there for two years. I was a muleteer in the Cassino operations. I vividly remember a large bridge that would be raised for boats to pass through, but I cannot remember the exact location. I was in Italy when the war ended. Afterwards, we came to Cyprus as retired soldiers. The British did not help us much. We received very little help. They should have given a salary to those of us who fought in the war, Greek Cypriots and Turkish Cypriots. It was just poverty afterwards, there was no work. No one cared whether we lived or died. A small monthly salary at least...”.

Νικόλας Ζωδιάτης CY19959
06/12/1924 – 26/11/2017

«Ήρθαμε πίσω από τον πόλεμο με ένα πουκάμισο παλιό. Η γυναίκα μου πήγε καθαρίστρια και εγώ χαμάλης στον Μιτσιδίη. Ζήσαμε καλά, δεν έχουμε παράπονο. Η μάνα μου έκλαιγε όταν έφυγα για τον πόλεμο. Της λέγαμε, άντεξε. Μια μέρα απλά βαρέθηκα στα Πολεμίδια και ζήτησα να πάω να πολεμήσω. Ήμασταν μουλάρηδες στην Ιταλία. Είχαμε ένα τσαντίρι για δύο άτομα και από κάτω βάλουμε μουσαμά, γιατί είχε χιόνι. Άνθρωποι είμαστε, δεν μπορεί να πει κάποιος ότι δεν φοβάται. Όταν επιστρέψαμε, στο Πορτ Σάιντ, είχε έναν που έκανε τατουάζ. Πήγαμε μαζί με τον Κωστή και κάναμε και εμείς. Εκείνος έκανε το σφυροδρέπανο. Το δικό μου συμβολίζει τη συμφιλίωση. Αυτά, για να τα γράψει ο Αράπης πάνω μας, ήθελε μία λίρα».

Nicolas Zodiatis CY19959
06/12/1924 – 26/11/2017

“We returned from the war with just an old shirt. My wife went to work as a cleaner and I as a labourer at Mitsides. We had a good life, we have no complaints. My mum cried when I left for the war. We told her to hang in there. One day, I simply got bored in Polemidia and asked to go to war. We were mule drivers in Italy. We had a tent for two people and would put canvas underneath, as there was snow on the ground. We are only human; no one can claim that they were not afraid. On our return, at Port Said, there was a tattooist. We went with Costis and got tattooed. He got a hammer and sickle; mine symbolises reconciliation. The Arab wanted one pound to tattoo them on us.”

Γιώργος Γαβριηλίδης NS8462
22/11/1922

«Είμαι 95 χρονών, γέννημα του Καΐρου. Αλλιώς ήταν τα χρονιά στην Αίγυπτο, για τους Κύπριους που ζούσαν εκεί. Είχα πάρα πολύ καλά χρόνια. Ήταν υποχρεωτικό για τους Κύπριους να καταταγούν στον στρατό. Ήταν το λεγόμενο National Service. Επειδή ήμουν ορφανός και μοναχοπαίδι, οι Άγγλοι με πήραν και με εβάλαν στα γραφεία. Μετά, μετακομίσαμε μόνιμα στην Κύπρο. Είμαι μέλος του συνδέσμου των Βετεράνων και των Καρδιοπαθών. Είχα ένα σκυλάκι και το είχα για 14 χρόνια. Μόλις πέθανε, έκλαιγα για έναν μήνα και οι κόρες μου, την άλλη μέρα, μου έφεραν αυτό το καναρίνι για παρηγοριά. Είναι αρσενικό, και μόλις με δει το πρωί, περιμένει να του μιλήσω και να του σφυρίξω».

Yiorgos Gavrielides NS8462
22/11/1922

“I am 95 years old, born in Cairo. Times were different in Egypt for the Cypriots who lived there. I had a very good few years. It was obligatory for Cypriots to join the army. It was the so – called National Service. As I was an orphan and an only child, the English placed me in an office. After that, we moved permanently to Cyprus. I am a member of the Veterans Association and the Heart Patients Association. I had a small dog for 14 years. I cried for one month straight when he died and my daughters brought me a canary the following day for solace. It is male and as soon as he sees me in the morning, he waits for me to talk to him and whistle”.

Οι Ξεχασμένοι ενός Πολέμου

Δημήτρης Βαττίς

ISBN: 978-9925-7573-0-5

Copyright © 2019 Δημήτρης Βαττίς - Νατάσσα Γεωργίου

Φωτογραφίες: Δημήτρης Βαττίς

Κείμενα: Νατάσσα Γεωργίου

Art Director: Μιχάλης Μίθηλλος

Επεξεργασία εικόνας: Σοφοκλής Καρπασίτης

Μεταφράσεις: Τζακλίν Θεοδούλου, Ανθή Ερμογενίδου

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αποθήκευση ή αναπαραγωγή, ολική ή μερική, του περιεχομένου με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανισμό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό ή άλλο, χωρίς προηγούμενη άδεια του εκδότη.

The War's Forgotten

Demetris Vattis

ISBN: 978-9925-7573-0-5

Copyright © 2019 Demetris Vattis - Natasha Georgiou

Photographs: Demetris Vattis

Texts: Natasha Georgiou

Art Director: Michael Mithillos

Image processing: Sophocles Karpasitis

Translations: Jacqueline Theodoulou, Anthi Ermogenidou

All rights reserved. No part of this publication may be transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopy or any storage or retrieval system, without the prior permission in writing from the publisher.

Ευχαριστίες

Θανάσης Φωτίου , Βασιλική Ζήνωνος, Djemal Nedjat, Πάμπος Κασκάνης, Γιώργος Ζ. Γεωργίου, Ουρανία Πισσαρίδου, Αλέκος Χριστοφόρου,

Λούης Σιακαλλής, Βάσια Χαραλαμπίδη, Μαρίνα Σιακόλα, Ανδρέας Ζ. Γεωργίου, Cecilia Legaspi, Νόπη Νικολάου

Acknowledgements

Thanasis Photiou, Vasiliki Zenonos, Djemal Nedjat, Pambos Kaskanis, George Z. Georgiou, Ourania Pissaridou, Alekos Christoforou,

Louis Siakallis, Vasia Charalambides, Marina Shacola, Andreas Z. Georgiou, Cecilia Legaspi, Nopi Nikolaou

